

مرکز مجرب زانام صادق علیه السلام

سیوطی

جلسه ۱۰۲

استاد: وافی یزدی

موضوع: مفاعیل خمسہ

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

۴. مفعول فیه (ظرف): ...

نکته ۱:

برای اینکه اسم مکان صرفی به صورت قیاسی مفعول فیه واقع شود، شرطش این است که اسم مکان صرفی، در حروف اصلی، با فعل، شبه فعل و مصدری که برایش ظرف واقع شده، مشترک باشد: جلستُ مجلس زیدِ یکسان نبودن حروف اصلی اسم مکان صرفی با عاملش، نادر و سماعی است: هو عمرو مزجر الکلب ظروف متصرف و غیر متصرف:

ظرف متصرف:

اسم زمان و مکانی که هم ظرف و هم غیر ظرف (مبتدا، خبر، فاعل، مفعول، مضاف الیه) واقع می شوند ظرف متصرف هستند.

ظرف غیر متصرف:

- فقط در ظرفیت استعمال می شود: قَط، عَوْضُ
- در شبه ظرف نیز استعمال می شود (جار و مجرور): عند، لدی

نکته ۲:

مصدر گاهی از ظرف نیابت می کند که در ظرف زمان این مورد بیشتر اتفاق می افتد: جلست قرب زید (اصلش:

جلست مکان قرب زید) - إنتظرتہ صلاة العصر (وقت صلاة العصر)

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

نکته ۳:

گاهی مصدر، بدون تقدیر ظرف مکان یا زمان، ظرف واقع می شود: ذکاة الجنین ذکاة أمه

نکته ۴:

گاهی اسم عین، نائب از اسم زمان می شود: لا أکلمک هبيرة بن قیس